

A LOMBHULLATÓ DÍSZFÁK ÉS DÍSZCSERJÉK KÁRTEVŐI

Pajzstetvek – Coccoidea

Eperfa-pajzstetű – *Pseudaulacaspis pentagona* (Targioni-Tozzetti), kaliforniai pajzstetű – *Diaspidiotus perniciosus* (Comstock), kecskerágó-pajzstetű – *Unaspis euonymi* (Comstock), piros körte-pajzstetű – *Epidiaspis leperii* (Signoret), közönséges teknőspajzstetű – *Parthenolecanium corni* (Bouché), szilva-pajzstetű – *Sphaerolecanium prunastri* (Fonscolombe), fűzfa-pajzstetű – *Chionaspis salicis* (Linnaeus), hárs-teknőspajzstetű – *Eulecanium tiliae* (Linnaeus)

Soktápnövényű fajok. A kaliforniai pajzstetű a Rosaceae családnhoz tartozó fajokat, mint pl. a díszalma, galagonya, berkenye, az eperfa-pajzstetű a *Sophora japonica*, *Morus*, *Catalpa*, *Cornus*, *Syringa*-fajok kártevője. A kecskerágó fajokon a kecskerágó-pajzstetű rendkívül gyakori és egyben súlyos kártételt okozó faj. A nyárfajokon a fűzfa-pajzstetű viszonylag gyakori kártevő. A közönséges teknőspajzstetű és a szilva-pajzstetű különösen a *Prunus*-fajokon gyakoriak, de díszfákon okozott kártételük rendszerint kisebb a kagylós pajzstetveknél.

Védekezés: A pajzstetvek viaszpajzsa védelemben részesíti az alatta élő állatot. Díszfákon, cserjéken károsító fajok ellen általában a télvégi lemosó permetezés, vazelinolaj hatóanyagú rovarölő szerrel az egyedül kivitelezhető és hatásos eljárás. Az örökzöld kecskerágó esetében a kecskerágó pajzstetű elleni nyugalmi időszakban végzett kezelés hatékonysága növelhető a május közepén rajzó lárvák elleni védelemmel.

Levélbolhák – Psylloidea

Vándor levélbolha – *Cacopsylla peregrina* (Foerster), galagonya-levélbolha – *Cacopsylla crataegi* (Schrank), levélsodró kőris-levélbolha – *Psyllopsis fraxini* (Linnaeus), kőrisfa-levélbolha – *Psyllopsis fraxinicola* (Foerster), éger-levélbolha – *Psylla alni* (Linnaeus), füstösszárnyú körte-levélbolha – *Cacopsylla pyri* (Linnaeus), közönséges körte-levélbolha – *Cacopsylla pyricola* (Foerster), júdásfa-levélbolha – *Cacopsylla pulchella* (Löw), selyemakác-levélbolha – *Acizzia jamatonica* (Kuwayama)

Elsősorban az utcai sorfának ültetett *Crataegus*-fajokon, különösen a törzsés galagonyán, *Pyrus*-fajokon, valamint a júdásfán illetve a selyemakácon okoznak jelentős károkat. Általában a telepítést követően erőteljesen növekvő fákon gyakoriak.

Védekezés: Rendszerint a leginkább veszélyeztetett júdásfa, *Crataegus* és *Pyrus*-fajokon lehet szükség a védekezésre. A télvégi olajos lemosó permetezés után a tenyészidőszak elején a körténél ajánlott kitinképződés-gátló rovarölő szerek a díszfákon károsító levélbolhák ellen is hatásosak. A permetezés a fiatal lárvák ellen, még mielőtt a mézharmat nagy mennyiségben a leveleken megjelenne, a leghatásosabb.

Valódi levéltetvek – Aphididae

Fekete répa-levéltetű – *Aphis fabae* Scopoli, szivarfa-levéltetű – *Aphis catalpae* Mamontova, aranyeső-levéltetű – *Aphis cytisorum* Hartig, barna gyöngyvessző-levéltetű – *Aphis spiraeophaga* Müller, fekete bükköny-levéltetű – *Aphis craccivora* Koch, fagyal-levéltetű – *Myzus ligustri* (Mosley), zöld alma-levéltetű – *Aphis pomi* De Geer, zöld fűz-levéltetű – *Aphis farinosa* Gmelin, uborka-levéltetű – *Aphis gossypii* Glover, labdarózsa-levéltetű – *Aphis viburni* Scopoli, galagonya-levéltetű – *Rhopalosiphum insertum* (Walker), nagy rózsa-levéltetű – *Macrosiphum rosae* (Linnaeus)

A levéltetvek a díszfák és a díszcserjék gyakori és jelentős kártevői. A felvett tápanyag egy részét mézharmat formájában a levelek felületére ürítik. A mézharmaton megtelepedő

korompenész a növény díszítő értékét csökkenti. A valódi levéltetvek a *Viburnum*, *Euonymus*, *Spiraea*, *Philadelphus*, *Lonicera*, *Cytisus*, *Laburnum*, *Rosa*, *Catalpa*, *Hibiscus*, *Robinia*, *Salix*, *Crataegus*, *Sorbus*, *Malus*-fajokon gyakori és jelentős kártevők.

Védekezés: A telelő tojások a nyugalmi időszak végén kozmetikai vazelinolaj tartalmú növényvédő szerrel végzett permetezéssel gyéríthetők. A tavaszi, gyors elszaporodásuk esetén pirimikarb vagy pimetrozin hatóanyagok használatával a kártétel megelőzhető.

Sörtéstetvek – Chaitophorinae

Juhar-sörtéstetű – *Periphyllus aceris* (Linnaeus), koraijuhar-sörtéstetű – *Periphyllus lyropictus* (Kessler), sörtés juhar-levéltetű – *Periphyllus testudinaceus* (Ferne), mezeijuhar-sörtéstetű – *Periphyllus obscurus* Mamontova, tarka nyárfa-sörtéstetű – *Chaitophorus leucomelas* Koch

A sörtéstetvek főleg az *Acer* és *Populus*-fajokon károsítanak. Különösen a korai juhar levéltetű-fertőzése gyakori. Kártételük a nyár közepéig a fiatal hajtásokon jelentős.

A sörtéstetvek rendszerint nem gazdacserés fajok. Egész tenyészidőben a fő gazdanövényen maradnak, bár a nyári második felében szaporodásuk mérséklődik, ilyenkor a levelek fonákján tartózkodnak. A heteroszexuális alakok az ősz folyamán jönnek létre. Tojás alakban telelnek.

Amennyiben indokolt a valódi levéltetvek ellen ajánlott hatóanyagok itt is hatásosak. A telelő tojások a nyugalmi időszak végén vazelinolaj tartalmú növényvédő szerrel végzett permetezéssel gyéríthetők

Dísztetvek – Calaphidinae

Hárs-díztetű – *Eucallipterus tiliae* (Linnaeus)

Az utcai sorfának, illetve a parkokba ültetett kis- és nagylevelű hársnak gyakori kártevője. Az ezüstháron is előfordul.

A faj nem vált gazdanövényt, a teljes élelciklusa a hársfajokon zajlik. Több nemzedéke van. Csak szárnyas szűznemző nőténye és szárnyas hímje ismert. A tojások telelnek át. A levéltetű-telepeket hangyák nem látogatják.

Védekezés: Annak ellenére, hogy rendszeresen fellépő kártevő, a közterületeken ritkán kerül sor a faj elleni állománypermetezésre. A vazelinolaj tartalmú tél végi lemosó permetezéssel a tojások száma gyéríthető.

Gubacstetvek – Eriosomatinae

Vértetű – *Eriosoma lanigerum* (Hausmann), kukorica-gyökértetű – *Tetraneura ulmi* (Linnaeus), saláta-gyökértetű – *Pemphigus bursarius* (Linnaeus), kései nyárfalevél-gubacstetű – *Pemphigus spyrothecae* Passerini

A vértetű a *Malus*-fajokon, a csoport számos más képviselője díszfákon, elsősorban nyár- és szilfajokon gyakori. Többségük nem nagy jelentőségű faj. Jellegzetes kártételük csak egy meghatározott fás szárú növényfajon alakul ki.

Az elsősorban díszzalmán, madárbirsén előforduló vértetű a testét borító vattaszerű viaszbevonatról ismerhető fel.

A vértetű kivételével a fajok többsége gazdacserés. A fás szárú tápnövényeken tavasszal okoznak gubacsokat, majd rendszerint lágyszárú tápnövényeikre vándorolnak.

Védekezés: Csekély növényvédelmi jelentőségük miatt védekezésre nincsen szükség. A nyugalmi időszak végén vazelinolaj tartalmú növényvédő szerrel végzett permetezéssel gyéríthetők.

Takácsatkák – Tetranychidae

Közönséges takácsatka – *Tetranychus urticae* Koch, galagonya-takácsatka – *Amphitetranychus viennensis* (Zacher), szilva-takácsatka – *Eotetranychus pruni* (Oudemans), hárs-takácsatka – *Eotetranychus tiliarium* (Hermann)

A közönséges takácsatka különösen a cserjéken, továbbá *Celtis*, *Sorbus*, *Salix*, *Fraxinus* fajokon, a hárs-takácsatka a hársfajokon, a szilva-takácsatka a vadgesztenyén, a galagonya-takácsatka általában a Rosaceae családnhoz tartozó fajokon gyakori. Alig akad olyan növény, amelyiken száraz körülmények között kisebb-nagyobb takácsatka-populációt ne találunk.

Határozatlan nemzedékszámú fajok, az egész tenyészidőben kisebb nagyobb populációik jelen vannak a növényeken. A kifejlett egyedek, jobbra a megtermékenyített nőstények telelnek át. Száraz, meleg időjárás kedvez az elszaporodásuknak.

Védekezés: A nyugalmi időszak végén vazelinolaj tartalmú növényvédő szerrel végzett permetezéssel gyéríthetők. A gyümölcsfákon (pl. alma, szilva, őszibarack) gyakori **piros gyümölcsfa-takácsatka** (*Panonychus ulmi*) áttelelő tojásai ellen szintén alkalmazható a tél végi lemosó permetezés.

A felsorolt takácsatka fajok népségének a korlátozásában a Phytoseiidae és a Stigmaeidae családokhoz tartozó ragadozó atkafajok a legjelentősebbek. Hasznos tevékenységüknek köszönhetően a takácsatkák csak a száraz, meleg fekvésbe telepített érzékeny növényeken szaporodnak el. Indokolt esetben, még a leveleken kialakuló kártétel létrejötte előtt, speciális atkaölő szerrel végzett ismételt lombpermetezéssel megelőzhető a tömeges elszaporodásuk.

Platán-csipkésposloska – *Corythucha ciliata* (Say)

Jelentős platánkárttevővé vált. A károsított levelek a nyár végén idő előtt lehullhatnak, a fák elveszítik díszítő értéküket.

Kártétele májustól lombhullásig tart. A felfeslő kéreg alatt telelő imágók tavasszal a fiatal levelekre vándorolnak és megkezdik a táplálkozást, majd a tojások lerakását. Évente két nemzedéke fejlődik.

Védekezés: A telelő helyüket elhagyó, de még a törzsön tartózkodó imágók ellen deltametrin hatóanyaggal végzett törzspertmetezés populációcsökkentő hatású.